

Powerswitch

naar een vitale samenleving

Afscheid van een dikke overheid en dikke markt

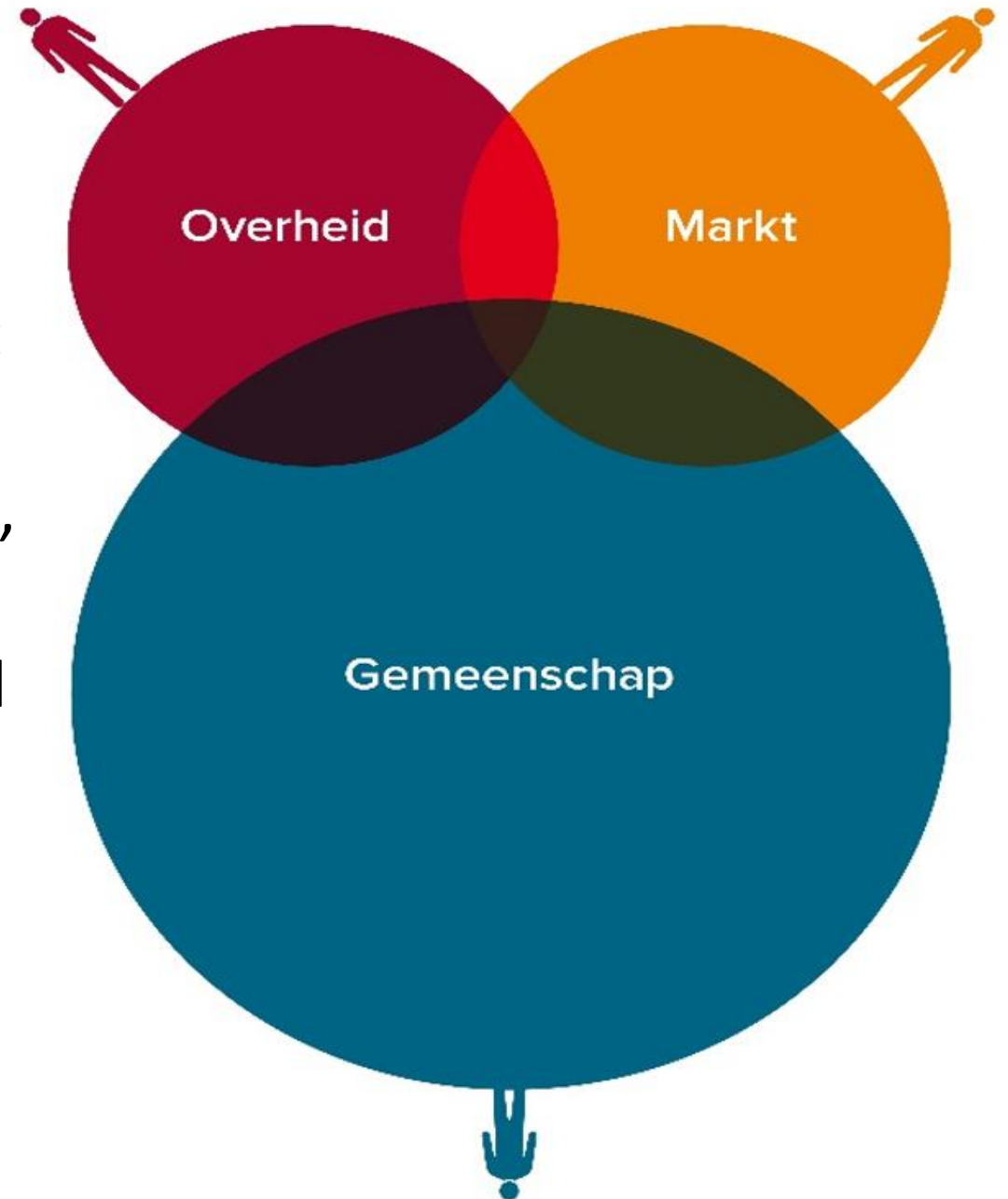
Jeroen den Uyl

Auteur Powerswitch

Partner maatschappelijk vernieuwen bij Twynstra Gudde

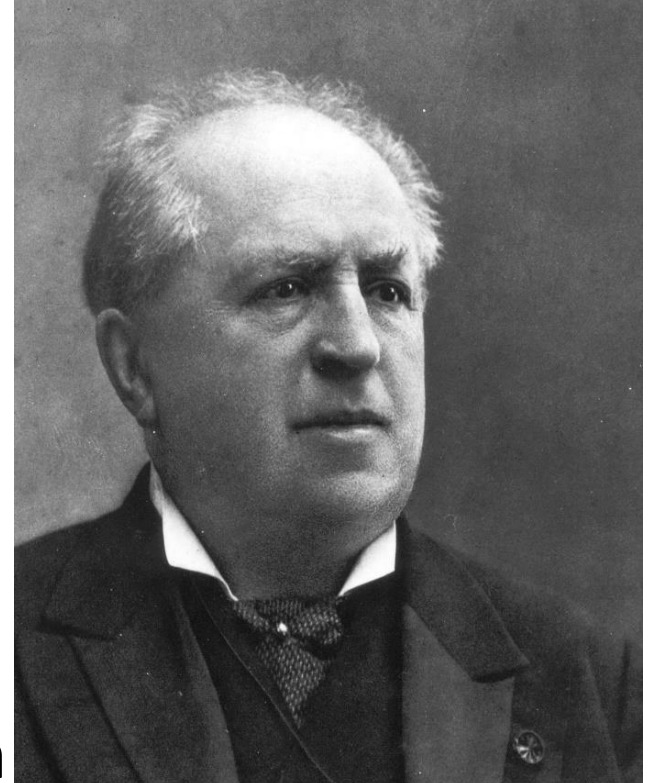
19de eeuw

- Burgerschap werd gekweekt doordat men het met elkaar moest oplossen
- In duizenden gildes, vakverenigingen, kerken, scholen etc
- Een schuchter investerende overheid (infrastructuur)
- Een kleine marktsector
- De gemeenschapseconomie was leidend

Gemeenschap

- Soevereiniteit in eigen kring; eigen rechtsorde
- Wij in plaats van ik
- Dogger: Kolenboer aan het Amstelveld in Amsterdam
- Den Uyl: Mandenmaker in Diemen

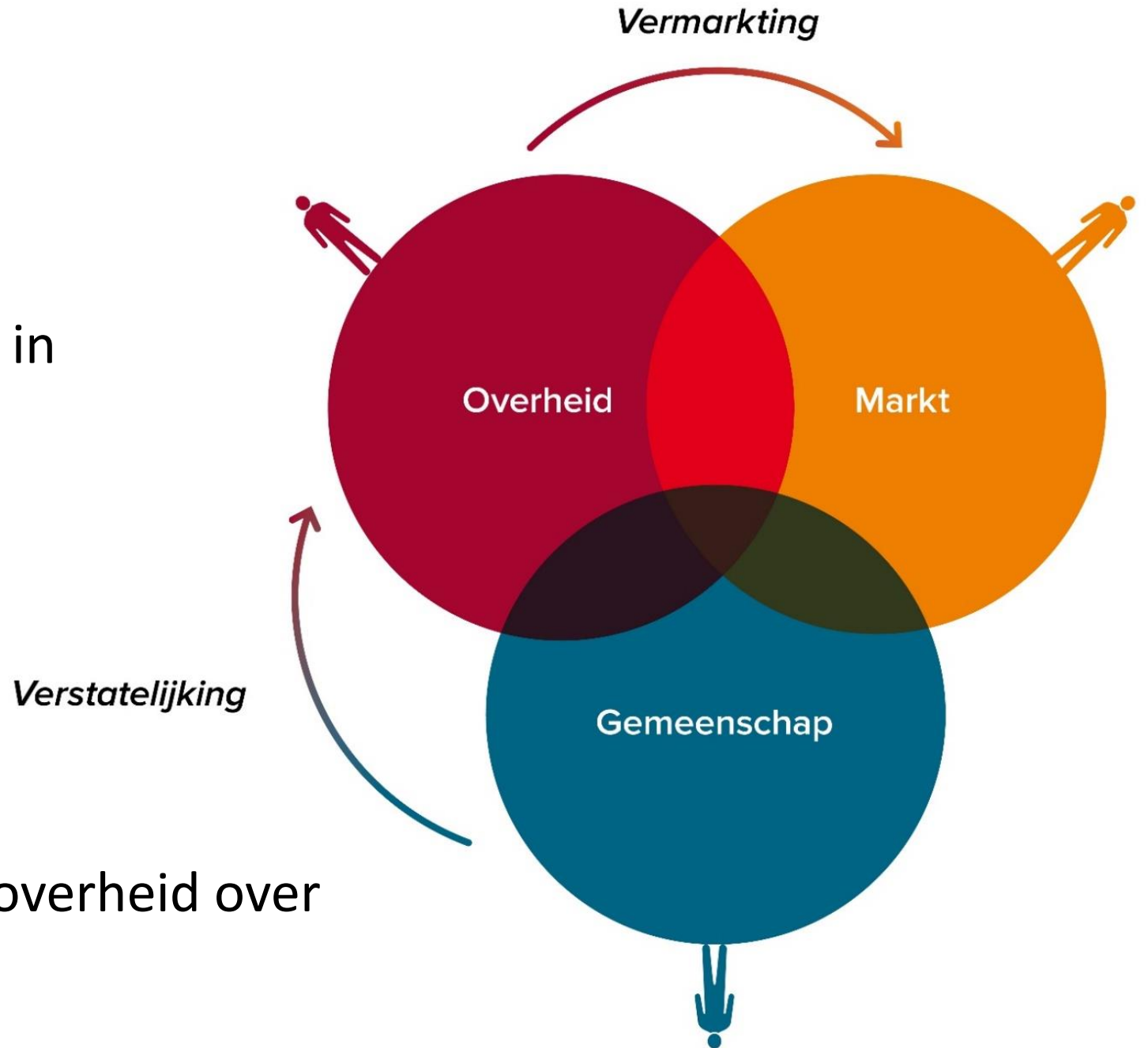

Verstatelijking

Overheid neemt grotere rol in

Vermarkting

Markt neemt taken van de overheid over

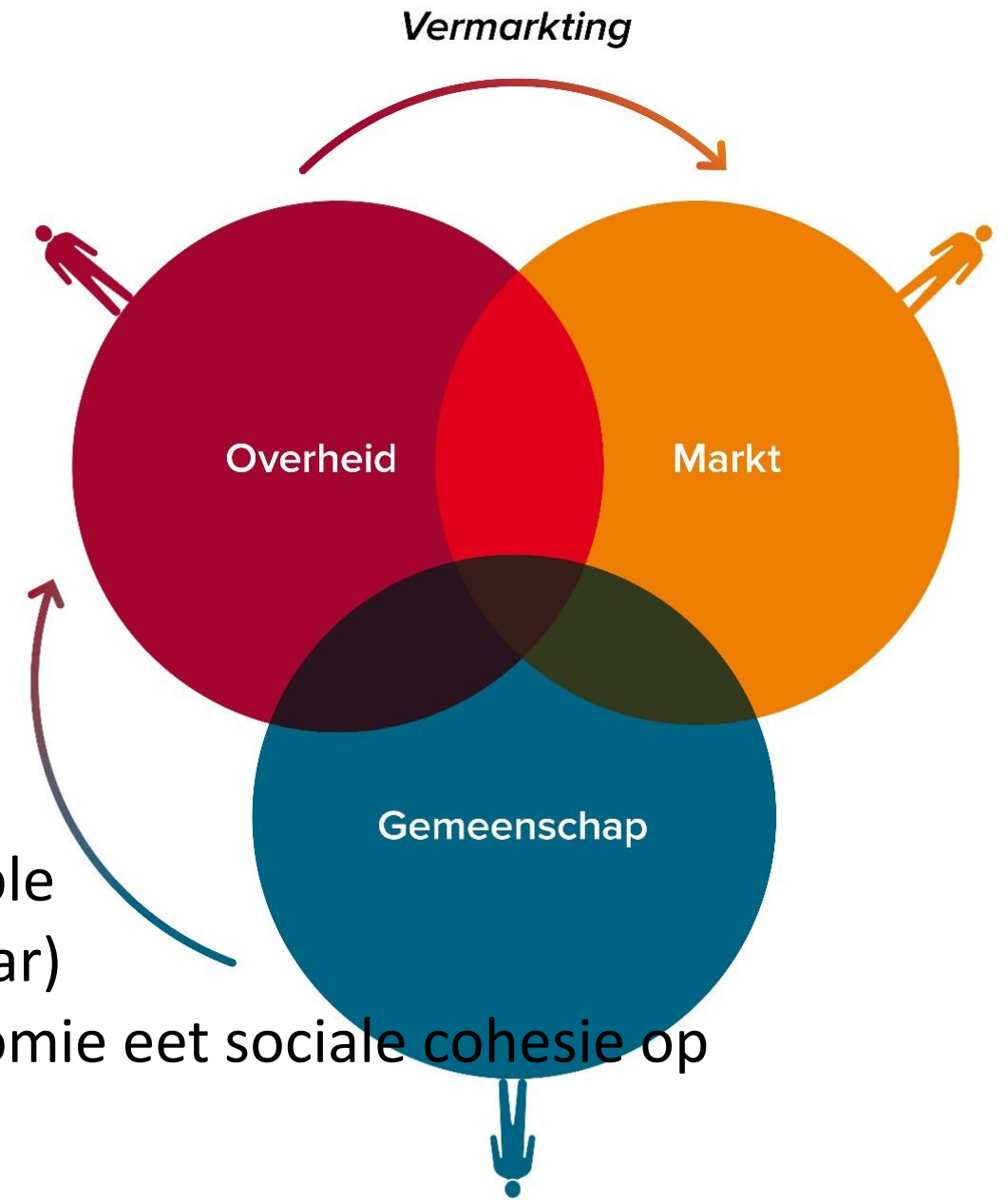
Verstatelijking

- De Tocqueville: de overheid die meer en meer regelt en de burger die het graag aan de overheid overlaat.
- Asscher: het monster van Frankenstein: voor elk nieuw probleem wordt een nieuwe regel en een nieuwe toezichthouder ingesteld.
- Scharmer: Generatieve complexiteit
- Vermaak: Plek der moeite

Vermarkting

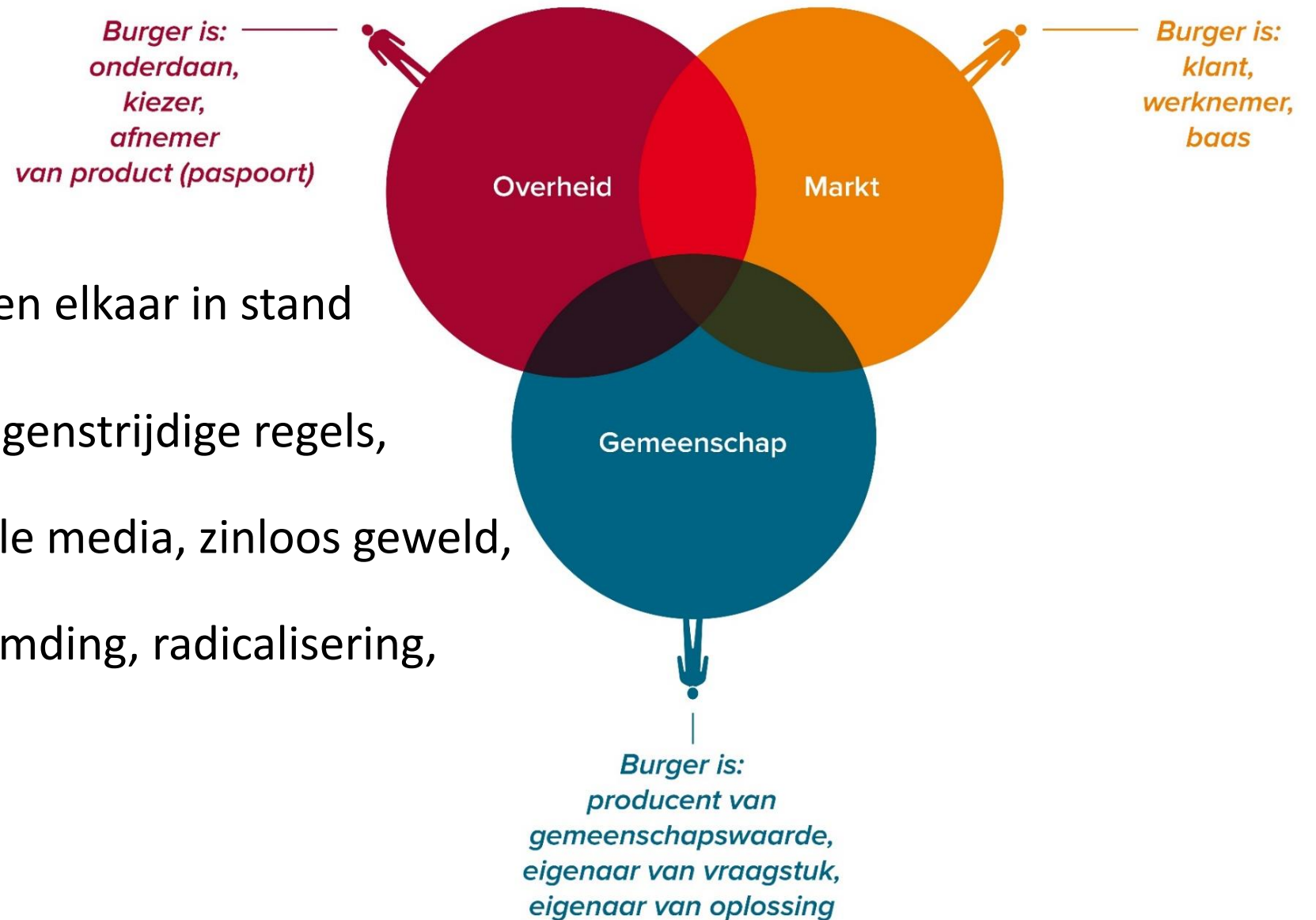
- Reagan/ Thatcher
 - Lubbers-Kok
 - Paars 1 en 2
-
- Mens is rationeel wezen
 - Nudge - aandachtsfabriek
 - Hypernormalisation; welkom in jouw bubble
 - Schaarste (schuldensector €11 mrd per jaar)
 - Sedlaheck, Perkins, Van Bavel: markteconomie eet sociale cohesie op

Verstatelijking

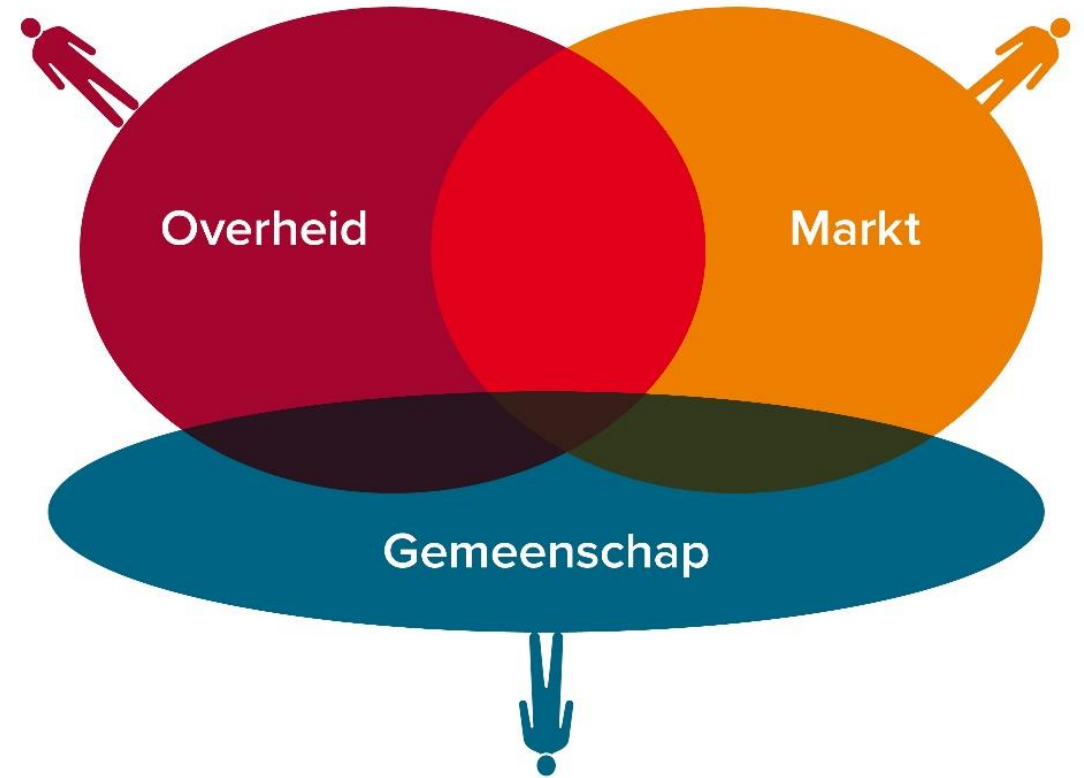
Resultaat

- Verweesde burger
- Niet erkend; niet gezien
- Overheid en markt houden elkaar in stand
- Verloren in belmenu's, tegenstrijdige regels, venster-enveloppen
- Onderlinge haat op sociale media, zinloos geweld, antagonisme
- Leidt tot verdere vervreemding, radicalisering, opsluiten in bubbles etc

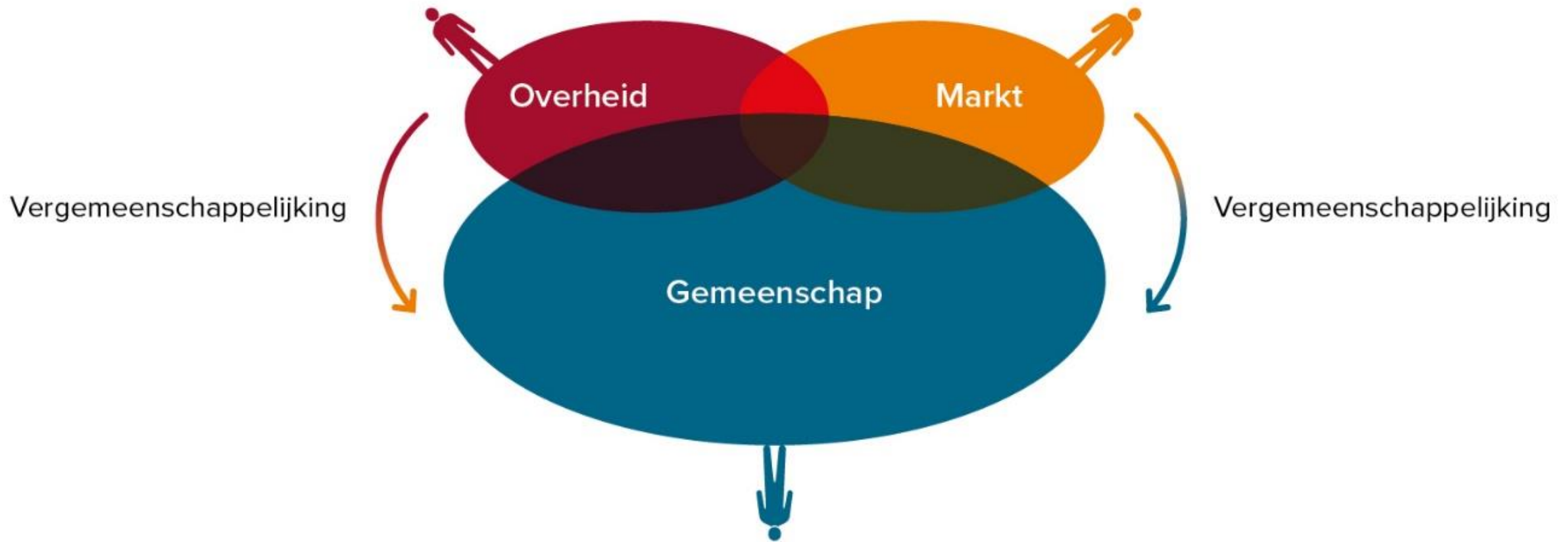

21de eeuw

- De rechtsstaat is in het geding
- De gemeenschap waar burgers hun welbegrepen eigen belang behartigden is armoedig en weinig florissant
- Deze plekken zijn schaars
- De overheid en de markt hebben veel taken van de gemeenschap overgenomen;
- Grote overlap tussen de overheid en de markt

Wat te doen?

4 recepten

- Ideologie van broederschap
- Regelkringen invoeren
- Organisaties aanpassen
- Leiderschap kweken

Recept 1: Ideologie van broederschap

- Gelijkheid en Vrijheid: uitgewoonde idealen
- Broederschap: onderontwikkeld

- Kenmerk broederschap
 - Discriminatie (ons soort mensen)
 - Emancipatie door samenwerking
 - Groepsdruk (you win some - you loose some; samen zijn we solidair; zo doen wij het hier)
 - Geen ontsnapping aan de plek der moeite

Recept 2: Regelkringen invoeren

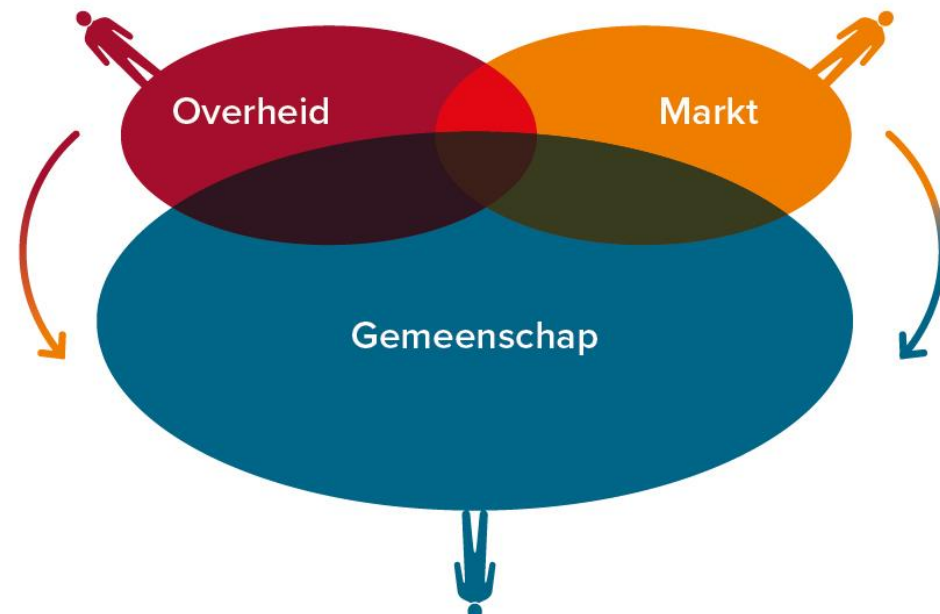
Regelkring is een heldere context waarbinnen:

- Probleemhebbers en probleemveroorzakers samen staan voor de situatie; geen mogelijkheid weg te lopen
- Geen mogelijkheid tot externaliseren; no escape van de plek der moeite
- Strijd als vormend beginsel en leiderschap als uitkomst
- Organisatie kenmerken
 - heldere context
 - ruimte om het met elkaar zelf in te vullen
 - toezicht door de groep zelf

Designlab: pak een beleidsveld

Herontwerp het tbv collectieve zelfsturing

Vergemeenschappelijking

Recept 2: voorbeeld werkgevers en werk 1/5

Nu stoten werkgevers werkzoekenden uit

Samen met anderen doen ze dat: Arme steden en wijken tot gevolg

Omdat:

- het financiële risico's oplevert
- het zittende personeel niet openstaat voor mensen die afwijken
- ze een vooroordeel heeft over de capaciteiten van werkzoekenden
- ze geld verdienen als hoogste goed ziet
-

Incentives om het probleem niet te willen; uit de weg te gaan; anderen het te laten oplossen

Recept 2: voorbeeld werkgevers en werk 2/5

Daarmee leggen werkgevers het probleem dat zij creëren bij de maatschappij neer waar de overheid een taak voor zichzelf inziet

- door mensen met een vreemde achternaam of met een andere (on)zichtbare beperking niet aan te nemen,
- door ze in flexbanen te contracteren waardoor ze geen opleiding en pensioen kunnen opbouwen etc
- door geen oog te hebben voor de taak van de onderneming in de gemeenschap
- door in bepaalde gebieden (wijken, steden, regio's) niet te investeren
-

Externaliseren = het probleem bij een ander leggen

Recept 2: voorbeeld werkgevers en werk 3/5

Redenen: legitiem of voelen legitiem aan

Als ondernemer

- moet ik winst maken; de concurrentie druk is hoog (onderneming zien als economisch vehikel)
- is mijn verantwoordelijkheid gecollectiviseerd: Ik betaal al belasting en premies (onderneming heeft een rol in de gemeenschap maar die is al door de overheid geregeld)
- kan ik niet wijs worden uit het woud van regels (ik kan het niet en het kost me moeite als niet-expert)
- vind ik het lastig mijn werknemers op te voeden tot inclusie (ik kan het niet en het kost me moeite als leider)

Recept 2: voorbeeld werkgevers en werk 4/5

Een bekend en ongewenst pad:

- Problemen overnemen = als hulpverlener je onmisbaar maken
- Geen natuurlijke druk om probleem bij werkgevers terug te leggen
- Zelfversterkend proces;
 - Meer afwenteling/ externaliseren
 - Leidt tot meer overheid
 - Leidt tot verbijzonderen en scheiden van doelgroepen subdoelgroepen, met nieuwe organisaties en nieuwe schotten en nieuwe eigenaren die niet willen samenwerken
 - Eigen vakverenigingen, van SW tot Sociale Dienst, van Sociaal Domein tot SROI

Recept 2: voorbeeld werkgevers en werk 5/5

Complex vraagstuk (Scharmer):

- Sociaal complex: meerdere stakeholders met tegenstelde belangen
- Causaal complex: onduidelijk welke maatregel tot welk effect sorteert
- Generatief complex: het probleem houdt van zichzelf en elke oplossing is deel van het probleem

Zo maakte overheid zich ook verantwoordelijk en legitimeerde daarmee de uitstoot. Dat geldt ook voor de werkgevers/werknemersvoorzieningen die de overheid inkapselde.

- Een bureaucratie van geweldste
- Rechtmatigheidseisen vergen hoge overheadkosten
- Kosten om mensen te activeren

Werkgevers weer verantwoordelijk maken 1/3

Scenario's

- a. Werkgevers in een gemeente verantwoordelijk maken
- b. Werkgevers totaal ontlasten

Werkgevers weer verantwoordelijk maken 2/3

a. Werkgevers in een gemeente verantwoordelijk maken voor volledige werkgelegenheid

Werkgevers zorgen zelf voor hun uitstoot en hebben de middelen om dat te realiseren.

Werkgevers worden capabel om deze taak opnieuw ter hand te nemen. Ze ervaren druk (boetes/ schaamte) als ze dit niet doen.

Concreet

- Alle werkgevers in een gemeente zijn met elkaar verantwoordelijk alle mensen die behoren tot de arbeidspopulatie aan het werk te houden.
- Hiervoor ontvangen de werkgevers alle sociale zekerheidsmiddelen die de overheid nu besteedt aan de mensen die geen arbeid hebben.
- Zij dragen collectief de verantwoordelijkheid en mogen hiervoor een vorm organiseren waarin zij elkaars inzet beoordelen.
- Organiseren op schaalniveau van een gemeente

Punten: Niveau loon, Kwaliteit van de banen, Toezicht

Werkgevers weer verantwoordelijk maken 3/3

b. Inkomen as a service

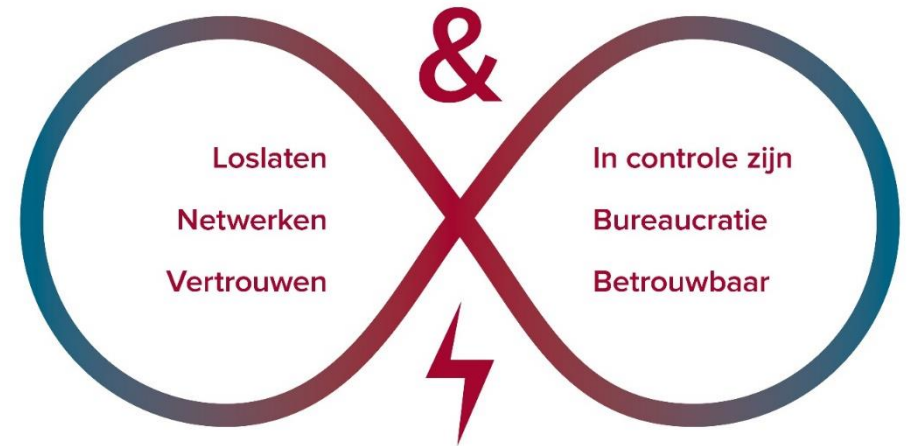
- Een werkorganisatie geeft mensen een vast inkomen door hen werk aan te bieden voor het leven met als conditie dat zij zich beschikbaar houden voor werk en zich blijven scholen.
- De werkorganisatie die deze werknemer in dienst heeft:
 - Garandeert werk en daarmee inkomenszekerheid
 - En opleiding en andere voorzieningen (pensioen).
 - Heeft claim op de belastingmiddelen die voor deze persoon beschikbaar zijn en

Dit wordt aangeboden aan eenieder die daar behoefte aan heeft.

Punten: wat is de resterende taak van de overheid? Kan een korting worden opgelegd of uitkering geweigerd als iemand die een uitkering heeft niet meedoet?

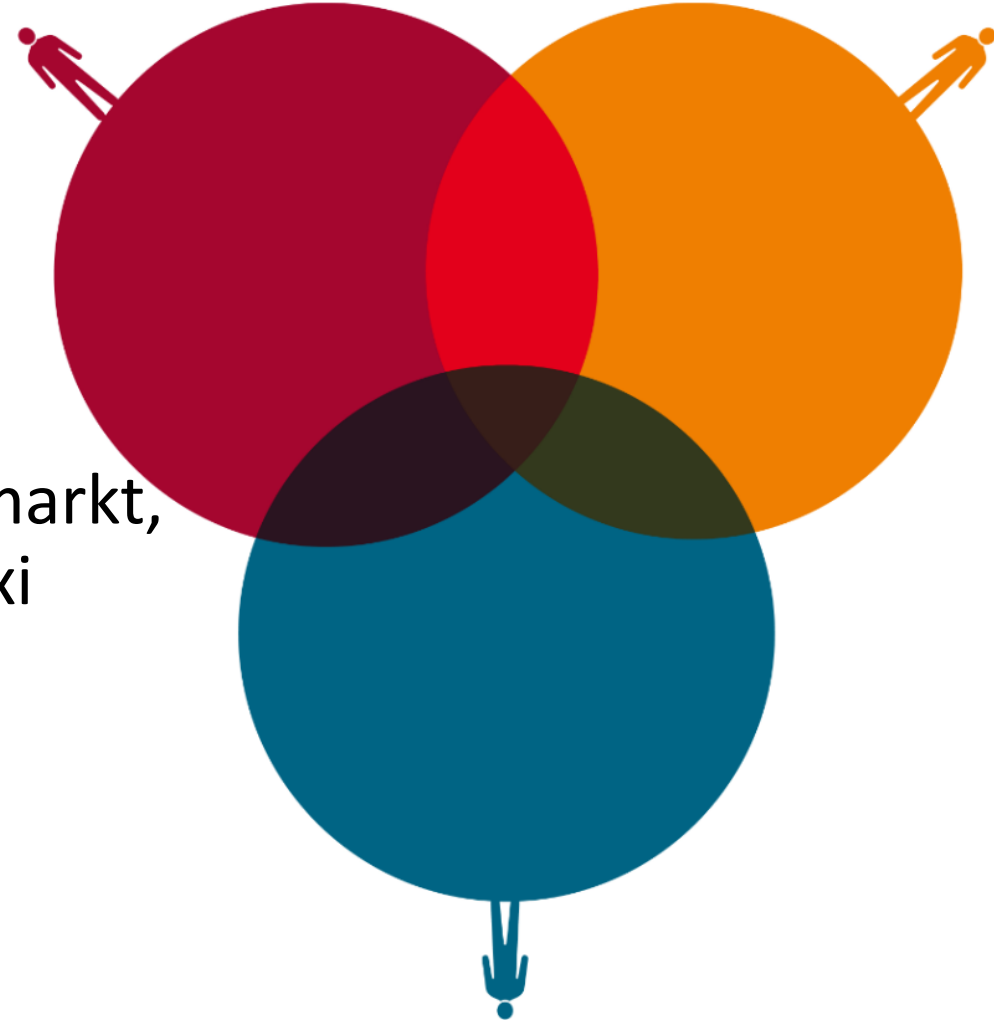
Recept 3: Organisaties aanpassen

- Tweebenigheid
- Balanceren tussen informeel en formeel
- Verschil omarmen in plaats van uitvlakken

Recept 3: Sociaal ondernemers als hefboom

- Tussen Overheid, Markt en Gemeenschap
- Buffer, leerstation, innovatie, groeimarkt
- De Prael, Freud, Bindhout, De Kandidatenmarkt, Colour kitchen, Buzinezzclub, Greenfox, Taxi Electric en honderden anderen

Recept 4: Leiderschap

- Verdragen ONAF
- Nieuw politiek leiderschap

Recept 4: ONAF vs SMART

- Open
- Nuttig
- Aansprekend
- Flexibel
- Specifiek
- Meetbaar
- Aantrekkelijk
- Resultaatgericht
- Tijdsgebonden

Recept 4: Politiek leiderschap

- Van exclusieve naar facilitaire normen
- Containen in plaats van weten
- Van debat (win-loose) naar lerend systeem
- Politiek is overal
- Actief volgen is het nieuwe leiden

